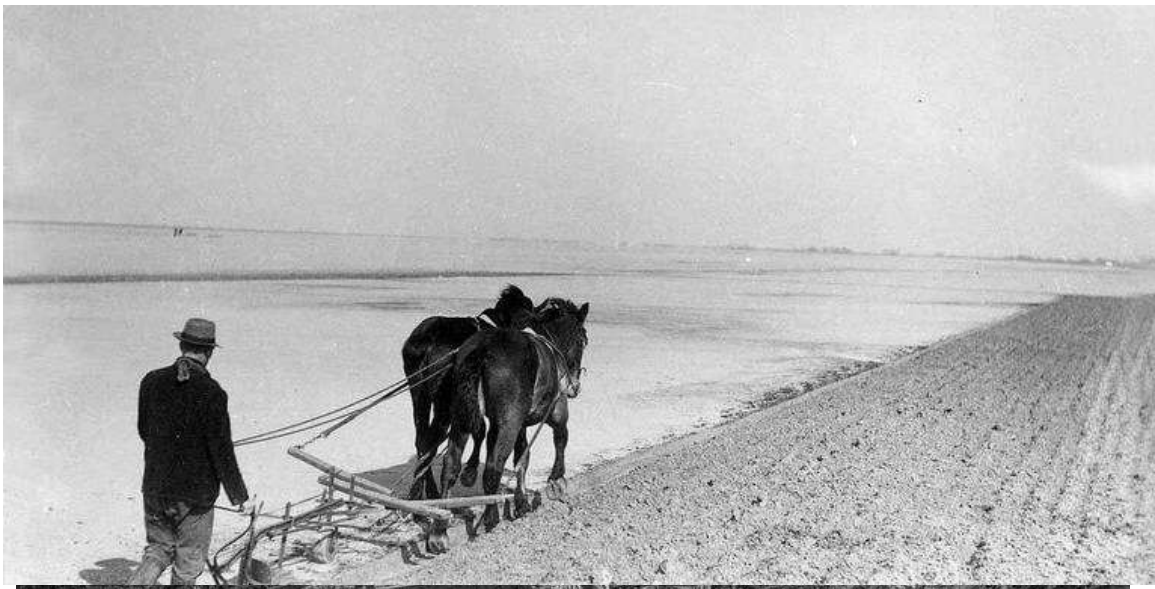
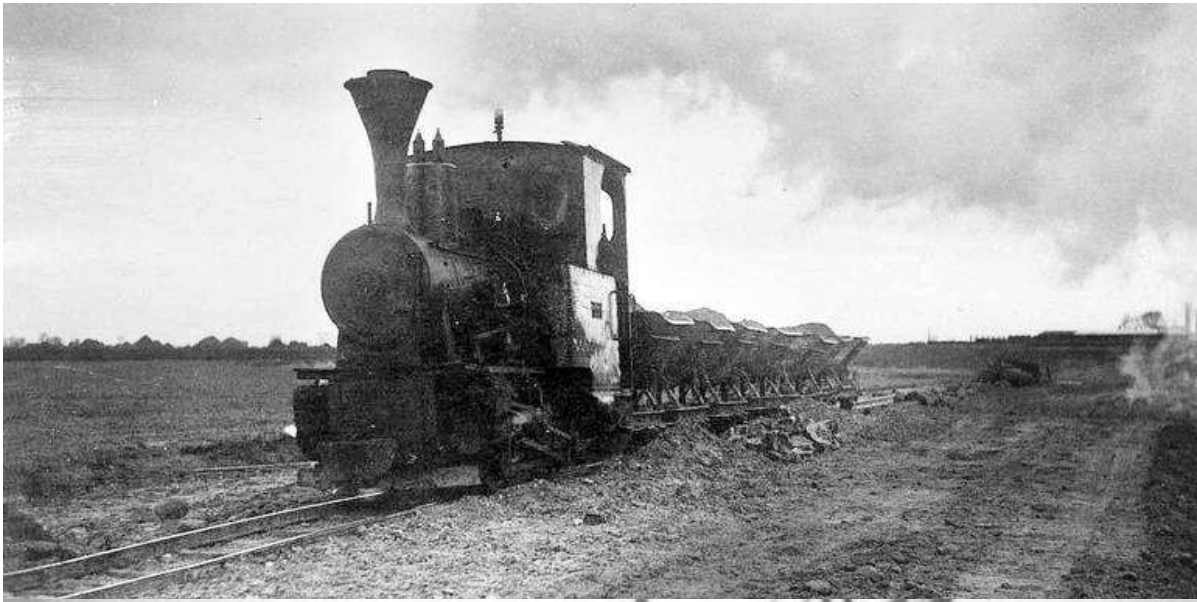

Friese historicus blik met unieke foto's terug op 75 jaar Noordoostpolder

9/10/2017 Bron: Leeuwarder Courant /[Robert Jan Speerstra](#)

1/7

De Noordoostpolder is vandaag officieel 75 jaar droog. Tijd voor een terugblik met dé polderhistoricus, die Fries blijkt te zijn. Geboren Pingjumer Evert de Boer heeft een uitgebreid archief, met prachtige foto's.

Evert de Boer en de Noordoostpolder zijn één. Tuurlijk, hij is geboren in Pingjum en voelt zich wel degelijk Fries. Hij spreekt de taal ook, vloeiend zelfs. Op zijn zesde verhuisde De Boer (71) echter naar de Noordoostpolder – „25 febrewaris 1952 binne wy yn'e polder kaam” - om er nooit meer te vertrekken.

Hij woonde eerst drie jaar in Nagele, vervolgens vijf jaar in Creil en vanaf 1960 in Luttelgeest. Hier nam De Boer in 1982 de 'pleats' over van heit. Aan de

kilometerslange Uiterdijkenweg, niet ver van de oude zeedijk bij het Overijsselse Blankenham, boert hij nu nog een beetje (akkerbouw). „Us heit sei gelyk yn 1952 al: ‘Wat hjir gebeurt, gebeurt nooit wer’”, zegt hij in de ‘archiefkamer’ van de boerderij - zijn eigen kleine bibliotheek. „En dat klopte, wit ik no.”

De polder was in die beginjaren een kaal gebied. Eindeloos. „Der stie hjir gean beam.” Geen windsingels nog, zoals polderbewoners de bomenrijen noemen. En dus geen bescherming. Er waren geregeld zandverstuivingen. Bij storm vlogen de dakpannen je om de oren, vertelt de Boer.

Hij komt het allemaal weer tegen in zijn uitgebreide archief, met rapporten, tekeningen, boekwerken en verslagen van Zuiderzeewerkzaamheden. En met een indrukwekkende collectie oude foto's. Van elke boerderij werd de productie nauwkeurig bijgehouden, vanaf de allereerste schop die er de grond in ging.

Gardeniers

In de Noordoostpolder verbleven meteen al veel Friezen, weet De Boer. Naast de mannen die meehielpen bij de aanleg van de polder en hoopten op een eigen boerderij, waren dit in het begin vooral de gardeniers. „De túnkens fan it Bildt en sa.” Zij streken neer in en rond Schokland, Ramspol, Nagele en Marknesse.

Het uitzetten en graven van de eerste sloten in de polder. De jongemannen op de foto kwamen uit Staphorst.

Dertig tot veertig man mochten in deze dorpen in totaal 400 hectare land verdelen. Om te pachten. Er waren geen huizen bij. De mannen woonden vaak nog gewoon op het Bildt. Sommigen sliepen in de oude werkkampen uit de oorlog die nog in de polder stonden.

In de eerste helft van de jaren vijftig – ook de vestigingsperiode van De Boers eigen gezin – gingen veel Friezen ‘vast’ in de polder wonen. De meesten kregen een woning met grond in Luttelgeest, veelal aan de Kalenbergerweg. „Mar ek hjir oan ús dyk sieten Friezen.”

De grond was van een betere kwaliteit en de stroken waren bovendien mooi recht. Een commissie bepaalde de exacte oppervlakte. „Yn Fryslân hiene sy faak iets fan 6 hektare, hjir gemiddeld wat mear.”

De hele Noordoostpolder was opgedeeld in letters en cijfers. Evert de Boer bezit kavel R11. Onder Lemmer begint het A-gebied, bij Vollenhove eindigen de kavels (met de letter T).

De sluiting van het Zwolsediep bij Vollenhove.

Hiel betiid

Terug naar de Friezen. De Boer besluit met een persoonlijke herinnering. Hij weet nog goed dat de Friezen zich onderscheidten van de andere boeren. Lachend vertelt hij: „Friezen molken altyd hiel betiid, al om healwei fiven. De oaren pas om fiif oere of healwei seizen.” Gewoonte, aldus De Boer. Het zou ook beter zijn voor de uiers.

Het vroege melken had zo zijn voordelen. De melkmachines werkten op krachtstroom, vertelt De Boer, en de stroomvoorziening in de polder was tot 1960 niet al te best. Als de andere boeren iets later op de ochtend met z'n allen tegelijk aan het werk gingen, sloegen de stoppen er geregeld uit. „De Friezen hiene dêr gjin lêst fan.”

De Zuiderzeewerken

Bijna een eeuw geleden, in 1918, werd de Zuiderzeewet aangenomen. Dit vormde het begin van de zogenaamde Zuiderzeewerken.

Naast een dijk van Noord-Holland naar Friesland zouden er verschillende polders worden aangelegd, bedoeld als extra landbouwgrond (voedselvoorziening). Onder meer de Afsluitdijk (1932), Wieringermeerpolder (1930) en Noordoostpolder (1942) waren het resultaat. Deze laatste polder is vandaag officieel 75 jaar droog. Er werkten veel Friezen aan mee.

Aan de drooglegging gingen jaren van planning en noeste arbeid vooraf. Zo werd al in 1936 begonnen met de voorbereidende werkzaamheden.

In oktober 1939 was de dijk tussen Lemmer en Urk klaar. Urk was geen eiland meer. In december 1940 was ook de dijk tussen Urk en Schokland af. Een maand later, op 7 januari 1941, stond in de Leeuwarder Courant: „Heden is het electrisch poldergemaal bij Lemmer in werking gesteld. En daarmee is een begin gemaakt met het droogmalen van den Noordoostpolder.”

Delen van de polder waren al veel eerder droog dan 9 september 1942, de officiële datum. Aan de kant van Friesland en Overijssel liep de oude zeebodem namelijk behoorlijk op, langs de hele rand vanaf Lemmer tot Vollenhove. In mei 1941 werd hier dan ook al gepoot en gezaaid en later dat jaar volgde de eerste oogst: rogge.

Tot na de oorlog bleef de Noordoostpolder een pioniersgebied. Echte structuur kwam er pas vanaf 1947, toen de verpachting begon en geselecteerde boeren het nieuwe land in gebruik begonnen te nemen.

Veel Friezen kregen de kans om er een nieuw bestaan op te bouwen: rond 1950 was zo'n 15 tot 20 procent van de boeren in de polder Fries. Voor Overijssel golden dezelfde percentages. Groningen, Drenthe, Noord-Holland, Zeeland en Noord-Brabant 'leverden' eveneens veel boeren.